

Betænkning

over forslag til lov om folkeskolen [af Tove Nielsen m. fl.].

(Afgivet af undervisningsudvalget den 6. juni 1975).

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder. I forbindelse hermed har undervisningsministeren dels skriftligt, dels i samråd besvaret en række spørgsmål.

Udvalget har endvidere modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Erik Abrahamsen, Århus V,
Inger Beck, Hillerød,
Biologforbundet,
Boligudvalget for bevægelsehæmmede,
Brobjergskolen, Skolenævnet, Århus C,
Børne- og Ungdomsorganisationernes Samråd,
Dana Esperanto-Junularo, Ungdomsforeningen for Esperanto,
Danmarks Lærerforening,
Danmarks Naturfredningsforening,
Danmarks Realskoleforening,
Danmarks Sanglærerforening,
Danmarks Skoleinspektørforening,
Danmarks Skolekøkkenlærerforening,
Danmarks Sportsfiskerforbund,
Dansk Arbejdsgiverforening, Arbejdsudvalget vedrørende skole og erhverv,
Dansk Friskoleforening,
Dansk Historielærerforening,
Dansk Idrætslærerforening,
Dansk Ingeniørforening,
Dansk Magisterforening,
Dansk Skolelægeforening,
Dansk Sløjdlærerforening,
Dansk-tysk Industri- og Handelsklub,
Dansk-tysk Selskab,
Danske Aften- og Ungdomsskole Forening,
Danske Gymnasieelevers Sammenslutning,
Danske Kvinders Nationalråd,
Danske Læreres Esperanto-Forening,
Forbrugerrådet,
Foreningen af danske Håndarbejds lærere,

Foreningen af Frie Ungdoms- og Efterskoler,
Foreningen af Gymnasie- og HF-lærere i Historie,
Foreningen af Historielærere ved Seminarierne,
Foreningen af lægestuderende, Danske lægestuderendes Landsråd og Foreningen af yngre Læger,
Foreningen af Lærere i Samfundsfag ved Læreruddannelsen,
Foreningen for Hjem og Skole,
Foreningen for Konsulenter-Kontaktlærere-Rådgivningslærere Uddannelses- og Erhvervsorientering,
Foreningen Norden,
Frie Folkeskolers Fællesråd, De, Fælleslærerrådet i Viborg,
Fællesrådet for Foreninger for Uddannelses- og Erhvervsvejledning,
Geografforbundet,
Gymnasieskolen v/A. Rossen, lektor.
Gymnasieskolernes Lærerforening,
Gentofte Studenterkursus,
Haderslev Statsseminarium,
Hareskov Skole,
Helsingør kommune, Skolen i Marienlyst Allé,
Herning Seminarium,
Hirtshals kommune, borgmesteren,
Hjerteforeningen,
Husholdningslærerforeningen,
Ingeniør-Sammenslutningen,
Institut for Germansk Filologi, Københavns universitet,
Komiteen for Skolernes Førstehjælpsmærke,
Kommunernes Landsforening,
Københavns Kommunale Skolevæsen,
Skolekøkkeninspektøren,

Københavns Magistrat, borgmesteren for
1. afdeling,
Københavns Skoledirektion,
Købmandsskolerne v/Henry Jørgensen,
direktør, cand. mag.,
Landsforeningen af Menighedsrådsmed-
lemmer,
Landsudvalget for Skoleidræt,
Metalindustriens Læringleudvalg, Fælles-
udvalget,
Moderate Studenter i Århus, De,
Pædagogisk Landsforening for Oriente-
ring,
Religionslærerforeningen,
Sct. Jørgens Skole, Holstebro,
Seminariernes Formningslærerforening,
Skole og Samfund,
SPROGSAM, repræsentantskabet,
Statens Musikoråd,
Tekniske Skoler, De, v/Karl H. Jürgensen,
overlærer,
Teknisk Skoleforening, Odense,
Vaughan, Kirsten Mørch, lærer,
Verstege, Bjørn, lærer, cand. pæd.,
Vissenbjerg kommune, kommunalbesty-
relsen og
Århus amtskommune.

Der er af undervisningsministeren og af nogle mindretal stillet en række ændringsfor-
slag, hvorom henvises til de ledsagende be-
mærkninger.

Udvalget er enig om at udtrykke en
række synspunkter:

Udvalget har således ønsket at præcisere,
at *den ikke-fagdelte undervisning* skal øge
elevernes forståelse af de tværfaglige sam-
menhænge uden at trænge nogen af de en-
kelte fag tilbage i forhold til de andre eller
i forhold til det tværfaglige. Udvalget finder
det derfor nødvendigt, at faghæfterne ud-
arbejdes på en sådan måde, at dette syns-
punkt tilgodeses. Hvad angår faget *samtids-
orientering* på 8.-9. klassetrin, ønsker ud-
valget at understrege vigtigheden af, at his-
torisk viden i forbindelse med valgte em-
ner inddrages som en nødvendig baggrund i
undervisningen, ligesom der må lægges vægt
på, at eleverne får kendskab til praktiske
samfundsforhold som f.eks. låneforhold, af-
betalingskøb, huskøb etc.

Udvalget finder, at der i faget *formning*
vedblivende bør lægges vægt på fagets fag-
lige og pædagogiske indhold, ligesom der må
tages rimelige økonomiske hensyn ved for-
brug af materialer.

De udvalg, som nedsættes med henblik på
udarbejdelse af *vejledende læseplaner*, bør
have en alsidig sammensætning.

Med hensyn til lovforslagets § 3, stk. 3,
(om undervisning af eleverne i deres fritid)
lægger udvalget vægt på, at kommunerne
selv afgør, i hvilket omfang denne bestem-
melse skal udnyttes ved de enkelte skoler,
og at kommunerne efter lovforslagets § 42
kan kræve betaling for elevernes deltagelse
i denne undervisning, således at det frivil-
lige børne- og ungdomsarbejde ikke påfø-
res en urimelig konkurrence.

Med hensyn til *bibliotekskundskab*, der i
modsætning til den gældende lov ikke er med-
taget i lovforslaget som obligatorisk emne,
kan udvalget tiltræde undervisningsministe-
rens udtalelse om, at elevernes indføring i
brugen af biblioteker efterhånden er så vel
indarbejdet i forbindelse med den alminde-
lige skolebibliotekspraksis, at det ikke skulle
være nødvendigt at nævne dette emne sær-
skilt i loven, i særdeleshed ikke efter at
skolebiblioteksvirksomheden som sådan bli-
ver obligatorisk efter lovforslagets § 17, stk. 2.

Hvad angår *kommende lovgivning*, der di-
rekte eller indirekte berøres af det forelig-
gende lovforslag, har udvalget ønsket at
fremsætte følgende synspunkter:

Udvalget kan tiltræde ministerens udta-
lelse i et samråd om, at uddannelsesmulighe-
der på folkeskoleniveau for elever over 18 år
bør sikres i forbindelse med den kommende
lov om fritidsundervisning.

Udvalget kan tilslutte sig ministerens ud-
talelse i et samråd om, at de private skolars
befordringsproblem vil blive løst i forbin-
delse med den kommende friskolelov. Man er
ligeledes enige om, at der i forbindelse med
den kommende omnibuslovgivning bør finde
en koordinering sted mellem skolebefordring
og den almindelige kollektive trafik. I denne
forbindelse ønsker man at understrege, at
spørgsmålet om elevernes befordring, i det
omfang det er hensigtsmæssigt, bør løses
ved benyttelse af de almindelige offentlige
transportmidler.

Endelig er udvalget enig om, at der i

skolelovgivningen i videst muligt omfang bør tilstræbes en ligestilling mellem København og det øvrige land, ligesom man på længere sigt bør tilstræbe en fuldstændig ligestilling.

Et flertal (socialdemokratiets, venstres, det radikale venstres, kristeligt folkepartis og socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget) ønsker med undervisningsministerens tilslutning at udtale følgende:

„A) Lovforslagets bestemmelse om *folkeskolens formål* (§ 2) bør ændres, således at det udtrykkeligt fremgår, at skolen i hele sit arbejde må søge at skabe sådanne muligheder for oplevelse og selvvirksomhed, at den enkelte elev kan øge sin lyst til at lære, udfolde sin fantasi og opøve sin evne til selvstændig vurdering og stillingtagen. Endvidere bør det fremhæves, at skolen forbereder eleverne også til medbestemmelse i samfundet.

Med hensyn til lovforslagets bestemmelse om, at skolens undervisning og hele dagligliv må bygge på demokrati, åndsfrihed og tolerance, har anvendelsen af ordet „tolerance“ i denne forbindelse givet anledning til en del tvivl, som bør medføre, at ordet ikke medtages i den givne sammenhæng.

B) Med hensyn til undervisningen i *kristendomskundskab og religion*, der i lovforslagets § 4 fremtræder som ét samlet fag, bør der åbnes mulighed for, at undervisningen i fremmede religioner kan gives enten i forbindelse med orienteringsfagene eller i forbindelse med kristendomskundskab. Endvidere bør der være mulighed for at blive fritaget for at deltage i undervisningen i kristendomskundskab, hvad enten eleven tilhører et trossamfund uden for folkekirken eller ej, således som det også er tilfældet efter den gældende ordning.

Ministeren har i øvrigt givet tilsagn om, at der i den vejledende timefordelingsplan (for klasser med normalt elevtal) tillægges faget kristendomskundskab 2 ugentlige timer på 4. og 6. klassetrin. Det understreges i denne forbindelse, at ministeriets timefordelingsplan kun er af vejledende karakter, og at der således vil være mulighed for lokalt at tillægge faget f. eks. 13 ugentlige timer i alt på 1.-9. klassetrin som efter den gældende normaltimesteplan.

C) Hvad angår den i lovforslagets § 8 foreslåede *deling af eleverne i to kurser i visse fag*, bør der åbnes mulighed for, at undervisningsministeren efter indstilling fra skolenævnet, lærerrådet og skolekommissionen (i København skoledirektionen) kan godkende, at denne deling undlades i et eller flere af fagene. Flertallet forudsætter herved, at skolekommissionen (skoledirektionen) i tilfælde af manglende enighed i skolenævnet eller lærerrådet bliver bekendt med, hvorledes stemmerne har fordelt sig, og at skolekommissionen (skoledirektionen) i øvrigt tager stilling til spørgsmålet for hver enkelt skole og for hvert enkelt fag for sig og ikke for skolevæsenet som helhed.

Flertallet er enig om, at der med den således ændrede udformning af bestemmelserne i § 8 er skabt grundlag for en rolig udvikling på dette område, og at der af hensyn til arbejdsroen i skolen ikke bør gennemføres yderligere ændringer af disse bestemmelser i de nærmest kommende år.

D) Lovforslagets § 9, stk. 3, om skolens formidling af tilbud om *arbejde i virksomheder og institutioner* inden for det lokale område har været kritiseret, dels fordi den griber ind i arbejdsformidlingens område, dels ud fra det synspunkt, at det ikke kan være skolens opgave at formidle tilbud om lønnet arbejde til sine elever. Endvidere har det været anført, at bestemmelsen specifikt tager sigte på elever, der ikke er motiverede for at deltage i skolens undervisning, og at den derfor ikke medvirker til at løse det problem, at skolens elever *i almindelighed* savner kendskab til forholdene i arbejdslivet og i samfundet uden for skolen i øvrigt.

Flertallet foreslår derfor, at der i stedet skabes mulighed for, at eleverne enkeltvis kan tilvælge undervisning og orientering om disse forhold kombineret med besøg og praktikophold i nogle timer ugentlig året igennem, og at der herudover kan tilbydes klassen som helhed, at eleverne periodevis udsendes i praktik i virksomheder og institutioner eller deltager i kursus i andre skoleformer inden for en nærmere angivet samlet tidsramme.

Der henvises i denne forbindelse til det i ministeriet udarbejdede notat af 4. april 1975 om skolegang, praktik og erhvervsarbejde,

der er optaget som bilag til udvalgets betænkning.

Flertallet går i øvrigt ud fra, at der på ministerens foranledning snarest vil blive udarbejdet en særlig vejledning om tilrettelæggelsen af disse aktiviteter. For at sikre virkeliggørelsen af lovforslagets hensigt bør arbejdsmarkedets parter inddrages i udarbejdelsen af denne vejledning.

E) Med hensyn til lovforslagets bestemmelser i § 12 om *afgangsprøver og karaktergivning* foreslår flertallet, at der i overensstemmelse med udvalgets hovedsynspunkt om de praktiske fags stilling åbnes mulighed for, at eleverne kan indstille sig til afgangsprøver også i disse fag, herunder i håndarbejde, sløjd, hjemkundskab og maskinskrivning, der alle optræder som valgfag efter lovforslagets § 9. Man er endvidere enige om at begrænse karaktergivningen til prøvefagene, herunder de praktisk betonede, på 8.-10. klassetrin. Der skal dog tillige gives karakterer i prøvefagene til elever, der forlader skolen efter 7. klassetrin.

Man er endvidere enige om, at alle afgangsprøver skal udformes ud fra det princip, at prøven i videst muligt omfang skal afspejle det daglige arbejde i undervisningen, og om, at ministeren skal tage initiativet til et udredningsarbejde med henblik på en forenkling af den nuværende karakterskala (13-skalaen).

F) Bestemmelserne i lovforslagets § 25 om *befordring af elever* til og fra skole foreslås forenklet og smidiggjort, således at der kun fastsættes tre forskellige km-grænser, og således at der bliver mulighed for at fravige disse i særlige tilfælde.

G) Med hensyn til spørgsmålet om *dispensation fra undervisningspligten* er flertallet enig om, at lovforslagets § 34, stk. 3, kan udgå som overflødiggjort af den allerede foreslåede udvidelse af § 33, stk. 4, hvorefter undervisningspligten kan tillades opfyldt ved deltagelse i erhvervsmæssig beskæftigelse. Det bør i øvrigt understreges over for de lokale skolemyndigheder, at skolen er forpligtet til at støtte de elever, der opnår dispensation efter § 33, stk. 4, og i givet fald tilbyde eleven at vende tilbage til skolen eller

være behjælpelig med at fremskaffe alternative tilbud.“

Flertallet har i øvrigt ønsket at fremsætte følgende synspunkter:

Der bør åbnes mulighed for, at en lærer i samme time kan undervise hele klassen på to niveauer i kommuner med så tyndt et befolkningsgrundlag, at niveaudelingen ellers ville blive uforholdsmæssigt dyr.

Den foreslåede *klassens time* skal først og fremmest anvendes til socialpædagogisk arbejde. I den udstrækning dette behov er opfyldt, skal klassens time anvendes til almindelig undervisning.

Hvad angår de *praktiske fag*, ønsker flertallet at understrege disses fulde ligestilling med de boglige fag. Flertallet advarer imod, at det boglige indslag i de praktiske fag bliver for stærkt. Det er flertallets opfattelse, at det bør tilstræbes, at der i alle boglige fag bør indgå praktiske bestanddele.

Et *mindretal inden for flertallet* (venstres medlemmer af udvalget) har den 27. maj 1975 anmodet undervisningsministeren om at få udarbejdet en alternativ timefordelingsplan, hvor man placerer kristendomskundskab stærkere end i det første udkast. Venstre mener fortsat, at der skal kunne laves en vejledende timefordelingsplan, hvor kristendomskundskab som nu har 13 timer i et 9-årigt skoleforløb.

Et *andet mindretal inden for flertallet* (kristeligt folkepartis medlem af udvalget) kan tilslutte sig de af partiet venstre ovenfor fremførte synspunkter.

Flertallet indstiller herefter lovforslaget til *vedtagelse* med de af undervisningsministeren stillede ændringsforslag.

Et *mindretal* (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) kan ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse, medmindre de af mindretallet fremsatte ændringsforslag vedtages, ud fra den betragtning, at loven vil betyde en væsentlig forringelse af folkeskolens kundskabsmæssige niveau.

Dels baner lovforslaget vej for den *udelte skole*, dels mindsker det kravene til den en-

kelte elev både med hensyn til fag, prøve, karakterer og eksamen.

Mindretallet finder ikke, at loven er nogen reel skolereform, men kun endnu et lapperi på den allerede eksisterende skolelov.

Mindretallet indstiller herefter lovforslaget til *vedtagelse* med de af mindretallet stillede ændringsforslag.

Et *andet mindretal* (det konservative folkepartis medlem af udvalget) ønsker ro om folkeskolen og derfor ikke flere eksperimenter, og da mindretallet mener, at det foreliggende lovforslag med afskaffelsen af de afsluttende prøver og med henlæggelsen af afgørelsen om niveaudeling til de lokale instanser er et skridt på vejen mod den udelte skole og en væsentlig sænkning af skolens faglige niveau, ønsker mindretallet ikke at medvirke til forslaget gennemførelse.

Et *tredje mindretal* (centrum-demokraternes medlem af udvalget) har stillet nogle ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger, men indstiller i øvrigt lovforslaget til *vedtagelse* med de af ministeren stillede ændringsforslag.

Et *fjerde mindretal* (venstresocialisternes medlem af udvalget) har stillet en række ændringsforslag, hvorom henvises til forslagene og de ledsagende bemærkninger. Mindretallet vender sig imod lovforslaget, herunder ganske særligt imod lovforslagets § 12 om prøver, og indstiller herefter lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Ændringsforslag.

Til § 2.

Af et *mindretal* (Gerda Møller (KF)):

1) Paragraffen affattes således:

„§ 2. Folkeskolens formål er at fremme og udvikle børnenes anlæg og evner, at styrke deres karakter og give dem nyttige kundskaber.

Stk. 2. Kristendomsundervisningen i folkeskolen skal være i overensstemmelse med folkekirkens evangelisk-lutherske lære.“

Af et *mindretal* (Arnfast (CD)):

2) Paragraffen affattes således:

„§ 2. Folkeskolens opgave er i samarbejde med forældrene at bibringe eleverne kundskaber samt give dem mulighed for at tilegne sig viden, færdigheder, arbejdsmetoder og udtryksformer, som medvirker til den enkelte elevs udvikling.

Stk. 2. Folkeskolen forbereder eleverne til medleven i et demokratisk samfund og til medansvar for løsningen af fælles opgaver. Skolens undervisning og hele dagligdag må derfor hvile på et etisk grundlag, der understreger den enkeltes ansvar over for helheden.

Stk. 3. Folkeskolens undervisning såvel som skolens øvrige virke skal præges af alsidighed. Ingen lærer eller leder i folkeskolen må gennem deres stilling søge at påvirke elevernes holdning i samfundsspørgsmål af kontroversiel karakter.“

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (Jens Kristian Hansen (S), Camre (S), Robert Pedersen (S), Winnie Russell (S), Søgaard (S), Brixtofte (V), Brøndsted (V), Tove Nielsen (V), Brøndlund Nielsen (V), Svend Haugaard (RV), Chr. Christensen (KrF) og Maigaard (SF)):

3) Efter stk. 1 indsættes som nyt stykke:

„*Stk. 00.* Folkeskolen må i hele sit arbejde søge at skabe sådanne muligheder for oplevelse og selvvirksomhed, at eleven kan øge sin lyst til at lære, udfolde sin fantasi og opøve sin evne til selvstændig vurdering og stillingtagen.“

Af et *mindretal* (Halvgaard (FP) og Eva Røthenborg (FP)):

4) I *stk. 2* udgår *2. pkt.*

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af *flertallet under nr. 3*:

5) *Stk. 2.* affattes således:

„*Stk. 2.* Folkeskolen forbereder eleverne til medleven og medbestemmelse i et demokratisk samfund og til medansvar for løsningen af fælles opgaver. Skolens undervisning og hele dagligliv må derfor bygge på åndsfrighed og demokrati.“

Af et *mindretal* (Chr. Christensen (KrF)):

6) Efter stk. 2 indsættes som nyt stykke:
„Stk. 01. Kristendomsundervisningen i folkeskolen skal være i overensstemmelse med folkekirkens evangelisk-lutherske lære.“

Af *mindretallet* under nr. 4:

Til § 3.

7) *Stk. 1* affattes således:

„Folkeskolen omfatter en 7-årig grundskole, en 2-årig niveaudelt overbygning og en 1-årig niveaudelt 10. klasse.“

Til § 4.

8) *Stk. 1* affattes således:

„Undervisningen omfatter for alle elever følgende obligatoriske boglige fag:

- 1) dansk, regning/matematik, religion og idræt på alle klassetrin,
- 2) engelsk på 3-10. klassetrin,
- 3) tysk på 5.-9. klassetrin,
- 4) orienteringsfag på 3.-10. klassetrin og
- 5) fysik/kemi på 7.-10. klassetrin.“

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af *flertallet* under nr. 3:

9) *Stk. 1, nr. 2*, affattes således:

„2) kristendomskundskab på alle klassetrin undtagen 7. eller 8. klassetrin.“

Af et *mindretal* (Arnfast (CD)):

10) I *stk. 1* indsættes som nyt nummer:

„8) tysk på 8.-9.klassetrin“, og
stk. 2 affattes således:

„*Stk. 2*. Der kan tilbydes eleverne latin på 9. klassetrin.“

Af et *mindretal* (Sigsgaard (VS)):

11) I *stk. 2* ændres „tysk“ til: „mindst et fremmedsprog“.

Af *mindretallet* under nr. 4:

12) I *stk. 2* udgår ordene „i tysk på 7.-9. klassetrin og“.

Af *mindretallet* under nr. 11:

13) I *stk. 3, 2. pkt.*, ændres „3.-5. klassetrin“ til: „3.-7. klassetrin“.

Af *mindretallet* under nr. 4:

14) *Stk. 3 og 4* affattes således:

„*Stk. 3*. Skolenævn i samråd med forældre og lærere bestemmer fag- og timefordeling for orienteringsfag og ikke-obligatoriske fag på 1.-9. klassetrin.

Stk. 4. Skolenævn i samråd med forældre, elever og lærere bestemmer fag- og timefordeling for ikke-obligatoriske fag i 10. klasse.“

15) I *stk. 5* ændres ordet „enkelte“ til: „obligatoriske“.

Til § 5.

16) *Stk. 2* affattes således:

„*Stk. 2*. Et barn skal efter anmodning fritages for at deltage i undervisningen i kristendomskundskab/religion, når forældremyndighedens indehaver skriftligt over for skolens leder begærer dette. Er barnet fyldt 15 år, kan fritagelse kun ske med dets samtykke.“

Af *mindretallet* under nr. 2:

17) *Stk. 2* affattes således:

„*Stk. 2*. Et barn skal efter anmodning fritages for at deltage i kristendomskundskab, hvis indehaveren af forældremyndigheden står uden for folkekirken og skriftligt begærer dette over for skolen. Står den anden part i forældremyndigheden i folkekirken, skal denne parts samtykke foreligge. Er barnet fyldt 15 år, kan fritagelse kun ske med dets samtykke.“

Af *mindretallet* under nr. 11:

18) *Stk. 2* affattes således:

„*Stk. 2*. Et barn skal efter skriftlig anmodning fra forældremyndighedens indehaver fritages fra at deltage i undervisning i kristendomskundskab/religion.“

Og efter stk. 2 indføjes som nyt stykke:
„*Stk. 3*. Er barnet fyldt 14 år, sker fritagelse, såfremt det selv anmoder derom.“

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af *flertallet* under nr. 3:

19) I *stk. 2, 1. pkt.*, ændres „kristendomskundskab/religion“ til: „kristendomskundskab“, og ordene „barnet tilhører et tros-samfund uden for folkekirken og“ udgår.

Til § 6.

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af *flertallet under nr. 3*:

20) I *stk. 1* indsættes efter nr. 3 som nyt nummer:

„4) fremmede religioner og andre livsanskuelser.“

Nr. 4 og 5 bliver herefter nr. 5 og 6.

Af *mindretallet under nr. 11*:

21) I *stk. 1* indføjes som nye numre:

„6) forbrugeroplysning,

7) oplysning om miljøbeskyttelse.“

Af *mindretallet under nr. 6*:

22) Efter *stk. 1* indsættes som nyt stykke:

„*Stk. 2.* Et barn skal efter anmodning fritages for at deltage i seksualoplysning, når forældremyndighedens indehaver skriftligt over for skolens leder erklærer selv at ville sørge for barnets seksualoplysning. Er barnet fyldt 15 år, kan fritagelse kun ske med dets samtykke.“

Af *mindretallet under nr. 4*:

23) *Stk. 2* udgår.

Af *mindretallet under nr. 2*:

24) *Stk. 2* affattes således:

„*Stk. 2.* På hvert klassetrin skal der af sættes en fast månedlig time til varetagelse af klasselærerens særlige opgaver i samvær med klassen.“

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af *flertallet under nr. 3*:

25) I *stk. 3* ændres „kommunalbestyrelsen“ til: „skoledirektionen“.

Af *mindretallet under nr. 4*:

Til § 7.

26) I *stk. 3* udgår „, og § 6, *stk. 2*“.

Til § 8.

Af *mindretallet under nr. 2*:

27) Efter *stk. 2* indsættes som nyt stykke:

„*Stk. 3.* Undervisningsministeren kan efter indstilling fra skolenævnet, lærerrådet og 2/3 flertal af skolekommissionen godkende,

at delingen i to kurser efter *stk. 1* undlades på 8. og 9. klassetrin i et eller flere af fagene. Forslagene herom indsendes gennem kommunalbestyrelsen, der samtidig meddeler den geografiske placering af skoler i kommunen, hvor en sådan godkendelse er foretaget.“

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af *flertallet under nr. 3*:

28) Efter *stk. 2* indsættes som nyt stykke:

„*Stk. 3.* Undervisningsministeren kan efter indstilling fra skolenævnet, lærerrådet og skolekommissionen godkende, at delingen i to kurser efter *stk. 1* undlades på 8. og 9. klassetrin i et eller flere af fagene. Forslag herom indsendes gennem kommunalbestyrelsen, i København gennem skoledirektionen med dennes indstilling.“

Til § 9.

Af *mindretallet under nr. 11*:

29) I *stk. 1* indføjes som nyt nummer:

„6) eller andre fag og emner.“

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af *flertallet under nr. 3*:

30) Paragraffen affattes således:

„§ 9. Ud over den undervisning, som skal tilbydes efter §§ 4 og 7, jfr. § 8, kan der tilbydes eleverne på 8.-10. klassetrin undervisning i følgende fag og emner:

- 1) maskinskrivning og fotolære,
- 2) drama og filmkundskab,
- 3) historie, geografi og biologi,
- 4) formning, musik, håndarbejde, sløjd og hjemkundskab,
- 5) motorlære og andre værkstedsfag,
- 6) kendskab til uddannelsesforhold og til vilkårene i arbejdslivet, herunder besøg og praktikophold i virksomheder og institutioner.

Stk. 2. Skolen kan endvidere tilbyde alle elever i en klasse på 8.-10. klassetrin, at de i kortere perioder udsendes i praktik i virksomheder og institutioner eller deltager i kursus i andre skoleformer, jfr. § 13, *stk. 3*.

Stk. 3. Undervisningsministeren, i København skoledirektionen, kan fastsætte regler om undervisning og praktik efter *stk. 1* og *2* og kan godkende, at der tilbydes eleverne undervisning i andre praktisk eller

kunstnerisk betonedede fag eller emner. For eleverne i 10. klasse kan godkendelsen tillige omfatte undervisning inden for andre fagområder.

Stk. 4. Tilbuddet om undervisning efter stk. 1 skal for den enkelte elev have mindst samme omfang som tilbuddet efter § 4, stk. 2, og § 7, stk. 2.“

Til § 11.

Af *mindretallet under nr. 4:*

31) I *stk. 2* ændres „skolepsykologisk“ til: „skolens“.

32) *Stk. 3* affattes således:

„*Stk. 3.* Afgørelse om valg af kurser, jfr. § 8 og § 9, og om fortsat skolegang i 8. og 9. eller 10. klasse træffes af forældrene, jfr. § 46, efter samråd mellem forældrene, eleven og skolen.“

Af *mindretallet under nr. 11:*

33) I *stk. 3* ændres „forældrene, jfr. § 46“ til: „eleven“.

Af *mindretallet under nr. 4:*

Til § 12.

34) I *stk. 1, 2. pkt.*, ændres „7.-10.“ til: „5.-10.“.

Af *undervisningsministeren, tiltrådt af flertallet under nr. 3:*

35) *Stk. 1* affattes således:

„Eleverne og forældrene, jfr. § 46, skal regelmæssigt underrettes om skolens syn på elevernes udbytte af skolegangen. På 8.-10. klassetrin udtrykkes bedømmelsen af elevernes standpunkt i de fag, der er omfattet af stk. 3-6, ved hjælp af karakterer. Det samme gælder for elever, der går ud af skolen efter 7. klassetrin.“

36) I *stk. 2* ændres „stk. 3-5“ til: „stk. 3-6“.

Af *mindretallet under nr. 4:*

37) Til *stk. 3* føjes efter *2. pkt.* som nyt punktum: „Såfremt en elev har deltaget i 9. klassetrins udvidede kursus i samtlige obligatoriske fag, indstillet sig til prøven i samtlige disse fag og opnået et tilfredsstillende resultat, benævnes denne prøve som en mellemskoleeksamen.“

38) Til *stk. 4* føjes efter *2. pkt.* som nyt punktum: „Såfremt en elev har deltaget i 10. klassetrins udvidede kursus i samtlige obligatoriske fag, indstillet sig til prøven i samtlige disse fag og opnået et tilfredsstillende resultat, benævnes denne prøve som en realeksamen.“

Af *undervisningsministeren, tiltrådt af flertallet under nr. 3:*

39) Efter *stk. 5* indsættes som nyt stykke: „*Stk. 6.* I fagene håndarbejde, sløjd, hjemkundskab og maskinskrivning kan eleverne indstille sig til afgangsprøve ved afslutningen af 8. klassetrin eller senere. Undervisningsministeren kan bestemme, at det samme skal gælde andre praktisk betonedede fag, der er omfattet af § 9.“

40) *Stk. 6*, der herefter bliver *stk. 7*, affattes således:

„*Stk. 7.* De skriftlige opgaver ved prøverne stilles af undervisningsministeren. De øvrige opgaver stilles af læreren eller af censor efter ministerens nærmere bestemmelse.“

41) I *stk. 7*, som herefter bliver *stk. 8*, indføjes efter „forældrene, jfr. § 46“: „ , og skolen“.

Til § 13.

42) Efter *stk. 2* indsættes som nyt stykke: „*Stk. 3.* Undervisningen i en klasse kan midlertidigt indstilles i et timetal svarende til højst 10 skoledage årligt på 1.-7. klassetrin, 20 skoledage på 8. klassetrin og 30 skoledage på 9. og 10. klassetrin med henblik på elevernes deltagelse i lejrskoleophold, skolerejser, udsendelse i praktik eller lignende.“

Til § 14.

Af *mindretallet under nr. 11:*

43) I *stk. 1* ændres under:

- 1) „15“ til: „17“,
- 2) „18“ til: „21“,
- 3) „20“ til: „23“,
- 4) „23, til: „27“,
- 5) „24“ til: „28“.

Af undervisningsministeren, tiltrådt af flertallet under nr. 3:

44) *Stk. 2* affattes således:

„*Stk. 2.* Den daglige undervisningstid for eleverne må ikke overstige:

- 1) på 1. klassetrin 4 timer,
- 2) på 2. og 3. klassetrin 5 timer,
- 3) på 4. og 5. klassetrin 6 timer og
- 4) på de følgende klassetrin 7 timer.“

Til § 15.

Af mindretallet under nr. 11:

45) I *stk. 1* ændres „28“ til: „25“, og i *stk. 2, 2. pkt.*, ændres „22“ til: „20“.

Af mindretallet under nr. 4:

46) *Stk. 2 og 3* udgår.

Til § 16.

47) *Stk. 2* udgår.

Af undervisningsministeren, tiltrådt af flertallet under nr. 3:

Til § 21.

48) I *stk. 3* indføjes efter „*stk. 1 og 2*“: „og kan herunder bestemme, at kommunernes budgetter for denne undervisning skal forelægges amtsrådet til godkendelse.“

Til § 23.

49) I *stk. 1, 1. pkt.*, ændres „fælles skoledistrikt“ til: „samme skoledistrikt“.

50) *Stk. 2* affattes således:

„*Stk. 2.* Skolerne deles i klasser efter antallet af elever, jfr. § 15, *stk. 1.* En klasse kan om nødvendigt omfatte flere klassetrin inden for 1.-6. klassetrin. Desuden kan undervisning i henhold til § 4, *stk. 4*, og § 9 samt i idræt være fælles for elever fra flere klassetrin.“

51) I *stk. 4* indføjes efter „*Amtsrådet*“: „, i København kommunalbestyrelsen,“.

Til § 25.

Af mindretallet under nr. 4:

52) *Stk. 1* affattes således:

„Kommunen kan sørge for befordring mellem skolen og hjemmet eller dets nærhed.“

54 Udvalgenes betænkninger m. m.

Af undervisningsministeren, tiltrådt af flertallet under nr. 3:

53) I *stk. 1, nr. 1*, ændres „5 km på 4.-6. klassetrin, 6 km på 7.-9. klassetrin“ til: „6 km på 4.-9. klassetrin“, og i *nr. 2* udgår ordene „og de trafikale ulemper ikke med rimelighed kan forlanges afhjulpet gennem vejtekniske eller færdselsregulerende foranstaltninger“.

Af mindretallet under nr. 4:

54) I *stk. 2* udgår „endvidere“.

Af undervisningsministeren, tiltrådt af flertallet under nr. 3:

55) Efter *stk. 2* indsættes som nyt stykke: „*Stk. 3.* Forpligtelsen til at sørge for befordring efter *stk. 1* kan opfyldes ved at henvise eleverne til offentlige trafikmidler eller ved at godtgøre deres udgifter til egen befordring.“

Af mindretallet under nr. 4:

56) *Stk. 3* udgår.

Af undervisningsministeren, tiltrådt af flertallet under nr. 3:

57) Efter *stk. 3*, som herefter bliver *stk. 4*, indsættes som nyt stykke:

„*Stk. 5.* Amtsrådet kan i særlige tilfælde fravige reglerne i *stk. 1.*“

Til § 27.

Af undervisningsministeren, tiltrådt af et flertal (udvalget med undtagelse af Gerda Møller (KF), Arnfast (CD) og Sigsgaard (VS)):

58) *Stk. 4* udgår.

Af undervisningsministeren, tiltrådt af flertallet under nr. 3:

Ny paragraf.

59) Efter § 27 indsættes som ny paragraf:

„§ 0. For at kunne forestå det daglige arbejde i en børnehaveklasse skal den pågældende have gennemført uddannelsen til børnehave- eller fritidspædagog eller en af de uddannelser, der er nævnt i § 27, *stk. 3*, eller anden tilsvarende uddannelse, der er godkendt af undervisningsministeren i denne henseende.“

Til § 28.

60) I § 28, der bliver § 29, indsættes efter „§ 27“: „eller § 28“.

Til § 30.

61) Paragraffen udgår.

Til § 31.

62) I 1. pkt. ændres „kristendoms-kundskab/religion“ til: „kristendoms-kundskab“.

Til § 34.

Af mindretallet under nr. 4:

63) I stk. 1, 1. pkt., ændres „9 år“ til: „7 år“, og i 2. pkt. ændres „17 år“ til: „15 år“.

Af mindretallet under nr. 11:

64) I stk. 3 indsættes efter 1. punktum: „Fritagne elever tilbydes efter ønske supplerende uddannelse i et omfang svarende til den resterende del af undervisningspligten. Undervisningsministeren fastsætter nærmere bestemmelse herom.“

Af undervisningsministeren, tiltrådt af flertallet under nr. 3:

65) Stk. 3 udgår.

Til § 39.

66) I stk. 5 ændres „alene“ til: „overvejende“.

Til § 40.

Af mindretallet under nr. 4:

67) Efter stk. 2 indsættes som nyt stykke: „Stk. 3. I kommunernes bloktilskud indgår „øremærkede“ beløb til dækning af skolens driftsudgifter. Disse beløbs størrelse, og hvad disse beløb skal dække, fastsættes af undervisningsministeren på grundlag af skolens elevtal, deres alder og skole-distriktets beskaffenhed. Beløbene udbetales månedsvis forud til hver skole og administreres af skolen.“

Af undervisningsministeren, tiltrådt af flertallet under nr. 3:

Til § 46.

68) I stk. 1, 2. pkt., ændres „§ 12, stk. 7,“ til: „§ 12, stk. 8,“.

Til § 48.

69) Stk. 2 udgår, og i stedet indsættes: „Stk. 2. §§ 32-39 har dog virkning fra den 1. august 1975.

Stk. 3. Undervisningsministeren fastsætter tidspunktet for ikrafttrædelsen af § 17, stk. 2 og 3.“

Til § 49.

70) I stk. 1 indføjes efter „ophæves“: „den 1. august 1976, jfr. dog stk. 2-5“, og der indsættes som nyt stk. 5:

„Stk. 5. Undervisningsministeren fastsætter tidspunktet for ophævelsen af lovens § 27.“

Bemærkninger.

Til nr. 2.

Ændringsforslaget til stk. 1 og 2 følger stort set tankerne i det fremsatte forslag fra forligspartierne. Ændringsforslaget til stk. 3 er begrundet med, at forslagsstillerne ønsker at bremse sådanne tendenser til politisk påvirkning i skolen, som blev omtalt under folketingets debat om indoktrinering.

Til nr. 3 og 5.

Der henvises til det i flertallets indstilling under pkt. A) anførte.

Til nr. 9, 19, 20 og 62.

Der henvises til det i flertallets indstilling under pkt. B) anførte. I konsekvens heraf ændres betegnelsen for faget „kristendoms-kundskab/religion“ i § 4, stk. 1, § 5, stk. 2, og § 31 til „kristendoms-kundskab“ samtidig med, at emnet „fremmede religioner“ optages i § 6, stk. 1, blandt de emner, der efter ministerens nærmere bestemmelse skal indgå i undervisningen i grundskolen (1.-9. klassetrin). For 10. klasses vedkommende bibeholdes betegnelsen for tilbuds-faget kristendoms-kundskab/religion i § 7, stk. 2, idet § 6 ikke omfatter 10. klasse og alternativet derfor måtte være, at „religion“ blev godkendt som selvstændigt valgfag i 10. klasse.

Med den foreslåede formulering af § 4, stk. 1, nr. 2, vil det i øvrigt være muligt at undlade undervisning i kristendoms-kundskab på 8. klassetrin i stedet for på 7. klassetrin, hvilket kan være praktisk ved de skoler,

hvor eleverne normalt går til konfirmationsforberedelse på 8. klassetrin.

Til nr. 11.

Der bør være mulighed for, at også andre internationalt meget anvendte sprog end tysk tilbydes.

Til nr. 13.

Hensigten er, at den enkelte skole i samråd med skolenævnet frit vælger, om der skal undervises fagdelt eller ikke-fagdelt også i 6. og 7. klasse.

Til nr. 18.

Det må alene være forældrene og fra barnets 14. år, hvor det kræves, at barnet, hvis det tilhører folkekirken, selvstændigt bekræfter dåben, barnet *selv*, der tager beslutning om deltagelse i undervisningen i kristendomskundskab/religion.

Til nr. 21.

Disse 2 emner var med i tidligere lovforslag og er så rigtige, at de bør ind i loven.

Til nr. 25.

Da undervisningsplanerne for Københavns kommunes skoler efter de i 1974 gennemførte ændringer af skolestyrelsesloven ikke længere skal stadfæstes af kommunalbestyrelsen, men af Københavns skoledirektion, vil det også være rimeligt for Københavns kommunes vedkommende at overlade det til skoledirektionen at fastsætte de nærmere regler om undervisning i obligatoriske emner (§ 6) og i valgfag (§ 9), som for de øvrige kommuner skal fastsættes af undervisningsministeren.

Til nr. 28.

Der henvises til det i flertallets indstilling under pkt. C) anførte.

Til nr. 29.

Det kan ikke være rimeligt, at loven skal forbyde den enkelte skole at undervise i andre emner end de nævnte.

Til nr. 30 og 42.

Der henvises til det i flertallets indstilling under pkt. D) anførte.

Den foreslåede affattelse af § 9 indebærer i øvrigt følgende ændringer i forhold til lovforslaget:

a) I overensstemmelse med ønsker fremsat af en række faglige og pædagogiske foreninger er der åbnet mulighed for, at fagene historie, geografi og biologi kan optræde som valgfag på 8.-10. klassetrin.

b) Bemyndigelsen til for Københavns kommunes vedkommende at fastsætte nærmere regler om undervisning m. v. efter stk. 1 og 2 er henlagt til skoledirektionen i stedet for til kommunalbestyrelsen. Der henvises herom til bemærkningerne foran til ændringsforslag nr. 25.

c) Det er præciseret, at tilbuddet om undervisning i valgfag for den enkelte elev skal have mindst samme omfang (timetal) som tilbuddet om undervisning i de såkaldte „tilbudsfag“ efter § 4, stk. 2, og § 7, stk. 2, således at eleverne ikke bliver nødt til at vælge disse mere teoretisk betonedede fag, hvis de ønsker undervisning i det fulde timetal.

Med hensyn til den foreslåede tilføjelse til § 13 bemærkes, at den heri angivne tidsramme også vil kunne udnyttes til at inddrage personer fra virksomheder og institutioner i aktiviteter inden for skolens egne rammer.

Til nr. 33.

Ændringsforslaget tilsigter, at eleverne selv i samråd med forældre og lærere træffer beslutning om valg af fag og frivillig undervisning. Det drejer sig alene om elever i 7.-10. klasse.

Til nr. 35, 36, 39, 40 og 68.

Det henvises til det i flertallets indstilling under pkt. E) anførte.

Til nr. 41.

Såvel Landsforeningen Skole og Samfund som Danmarks Lærerforening har fremsat ønske om, at det i loven må blive præciseret, at elevens afgørelse om indstilling til afgangsprøverne skal træffes ikke blot efter samråd med forældrene, men også på grundlag af skolens rådgivning.

Til nr. 43.

Forslaget tilsigter at fastsætte de samme undervisningstimetal som efter gældende

lov. Da timerne nu er på 45 minutter mod før 50 minutter, er der tale om en reduktion, men langt mindre end efter lovforslaget.

Til nr. 44.

Efter lovforslagets § 14, stk. 2, må den daglige undervisningstid på 2., 4. og 6. klassetrin ikke overstige henholdsvis 4, 5 og 6 timer, svarende til henholdsvis 20, 25 og 30 timer ugentlig. Efter det foreliggende udkast til timefordelingsplan er det normale ugentlige timetal for 2., 4. og 6. klassetrin henholdsvis 20, 24, 28 timer. Der er således på disse klassetrin kun meget beskedne muligheder for at fordele det samlede ugentlige timetal over ugens 5 arbejdsdage uden at overskride maksimum for det daglige timetal. Det foreslås derfor, at dette maksimum forhøjes med 1 time for de tre nævnte klassetrin.

Til nr. 45.

Med ændringsforslaget til stk. 1 tilsigtes en reduktion af klassernes elevtal. Ændringsforslaget til stk. 2 er en konsekvens af ændringsforslaget til stk. 1.

Til nr. 48.

Efter lovforslagets § 40, stk. 2, skal amtskommunerne afholde udgifterne til undervisning på institutioner (sygehusundervisning) uden for Københavns og Frederiksberg kommuner — også i de tilfælde, hvor undervisningen drives af den kommune, hvor institutionen er beliggende, og som efter lovforslagets § 21, stk. 2, i princippet er forpligtet til at indrette undervisningen. Begrundelsen for denne bestemmelse er, at sygehusundervisningen ofte omfatter elever, der er hjemmehørende i andre kommuner inden for amtsrådskredsen, og at man har ønsket at undgå den hidtidige mellemkommunale refusionsordning, som har givet anledning til en betydelig administration. I det oprindelige lovforslag var det samtidig forudsat, at amtsrådet gennem sin godkendelse af kommunernes skoleplaner var sikret det fornødne indseende med sygehusundervisningens omfang og nærmere tilrettelæggelse.

Denne forudsætning er imidlertid efter ændringerne af skolestyrelsesloven i 1974 ikke længere til stede, og det foreslås derfor, at der i stedet tilvejebringes hjemmel for,

at kommunernes budgetter for sygehusundervisningen forelægges amtsrådet til godkendelse.

Til nr. 49.

Ændringen er af redaktionel karakter, idet den tjener til at tydeliggøre, at der i § 23, stk. 1, er tale om „fælles skoledistrikt“ i betydningen *samme* skoledistrikt for flere klassetrin, medens § 22, stk. 1, anvender udtrykket „fælles skoledistrikt“ i en anden betydning.

Til nr. 50.

Ændringen er af redaktionel karakter, idet formålet er at præcisere rækkevidden af bestemmelserne i lovforslagets § 23, stk. 2, ud fra det, som har været hensigten med disse bestemmelser.

For så vidt angår § 23, stk. 2, 2. pkt., er hensigten med bestemmelsen at fastslå, at de enkelte klasser *kan omfatte flere klassetrin* inden for 1.-6. klassetrin ved de mindre skoler, hvor elevtallet ikke tillader, at der oprettes en klasse for hvert klassetrin (hver „årgang“).

For så vidt angår § 23, stk. 2, 3. pkt., er hensigten med bestemmelsen at skabe grundlag for, at den valgfri undervisning og undervisningen i idræt kan være *fælles for elever fra flere klassetrin*. Derimod har det ikke været meningen at udelukke, at undervisningen inden for andre områder kan være fælles for elever fra parallelle klasser på samme klassetrin.

Til nr. 51.

Da Københavns kommune står uden for den amtskommunale inddeling, foreslås det, at beføjelsen til at dispensere fra bestemmelserne i § 23, stk. 1 og 2, for Københavns kommunes vedkommende tillægges kommunalbestyrelsen.

Til nr. 53, 55 og 57.

Der henvises til det i flertallets indstilling under pkt. F) anførte.

Det foreslåede nye stk. 3 stemmer med hidtidig praksis.

Den som stk. 5 foreslåede dispensationsadgang tager i særlig grad sigte på kommuner, hvor man i henhold til de hidtil gældende km-grænser har indrettet beskyttede „skolestier“ for eleverne på 1.-3. klassetrin.

Til nr. 58-61.

Efter den nuværende folkeskolelovs § 27 ansættes lærere ved en kommunes samlede skolevæsen og har pligt til at gøre tjeneste ved flere skoler inden for kommunen; skoleinspektører, viceskoleinspektører og førstelærere ansættes ved kommunens samlede skolevæsen med tjeneste ved en bestemt skole.

Tjenestemandskommissionen af 1965 forudså nødvendigheden af at gennemføre et smidigere tjenestemandssystem gennem etablering af bredere ansættelsesområder, der gør det muligt i takt med samfundsudviklingen at tilpasse og effektivisere den offentlige virksomhed på en sådan måde, at udbetaling af rådighedsløn og pension i videst muligt omfang undgås.

Der foreligger nu et udkast til aftale mellem finansministeriet og de forhandlingsberettigede tjenestemandsgesandheder, herunder Danmarks Lærerforening, om ansættelsesområder for varigt ansatte tjenestemænd og tjenestemænd ansat på prøve i staten, folkeskolen og folkekirken. Der er mellem parterne opnået foreløbig enighed om udkastet med tilhørende udkast til protokollat til aftalen.

Aftalen medfører en udvidelse af ansættelsesområderne i forhold til tidligere, men bevirker ikke i sig selv, at omflytning af tjenestemænd bliver hyppigere. Der er mellem parterne enighed om, at aftalen ikke kan benyttes til løsning af stedlige rekrutteringsproblemer.

For folkeskolens tjenestemænd sker der den ændring, at lærernes ansættelsesområde fremtidig udvides til at være kommunerne i amtsråds kredsen, herunder amtskommunen. For tjenestemænd i folkeskolen i Frederiksberg kommune bliver ansættelsesområdet kommunen.

Finansministeriet har oplyst, at en aftale om udvidelse af ansættelsesområder for

tjenestemænd i staten og folkeskolen må forventes at være indgået inden det foreslåede tidspunkt for ikrafttrædelse af lov om folkeskolen (1. august 1976). Det foreslås derfor, at § 30 i lovforslaget udgår. Da det ikke med sikkerhed kan siges, hvornår aftalen om ansættelsesområder indgås, foreslås det endvidere i et nyt stykke til § 49 at bemyndige undervisningsministeren til at fastsætte tidspunktet for ophævelse af den nuværende folkeskolelovs § 27.

Til nr. 64.

Hensigten er at skabe mulighed for, at elever, der er fritaget for undervisningspligten efter 7 års undervisning, senere skal have mulighed for at opnå uddannelsesmæssig ligestilling med andre.

Til nr. 65.

Der henvises til det i flertallets indstilling under pkt. G) anførte.

Til nr. 66.

Bestemmelsen i § 39, stk. 5, bør ikke være begrænset til de tilfælde, hvor en elevs forsømmelse *udebukkende* skyldes særlige forhold i skolen.

Til nr. 69.

Da det er nødvendigt, at bestemmelserne om skolebiblioteker i lovforslagets § 17, stk. 2 og 3, træder i kraft samtidig med ophævelsen af de hidtidige bestemmelser i kapitel 4 i lov om folkebiblioteker m. v., og da det på nuværende tidspunkt er uafklaret, hvornår disse bestemmelser kan ophæves som led i overgangen til bloktilskud på biblioteksområdet som helhed, foreslås det at bemyndige undervisningsministeren til at fastsætte tidspunktet for ikrafttrædelsen af lovforslagets § 17, stk. 2 og 3.

Til nr. 70.

Der henvises til bemærkningerne til ændringsforslag nr. 58-61 i slutningen.

Brixtofte (V).

Brøndsted (V).

Tove Nielsen (V).

Brøndlund Nielsen (V).

Halvgaard (FP).

Jytte Røge (FP).

**Chr. Christensen (KrF),
næstformand.**

Arnfast (CD).

Jens Kristian Hansen (S).

Camre (S).

Robert Pedersen (S).

Winnie Russell (S).

Søgaard (S).

**Svend Haugaard (RV),
formand.**

Maigaard (SF).

Sigsgaard (VS).

Gerda Møller (KF).

Bilag.

UNDERVISNINGSMINISTERIET

Direktoratet for folkeskolen,
folkeoplysning, seminarier m. v.

Den 4. april 1975.

Notat.

SKOLEGANG - PRAKTIK - ERHVERVSARBEJDE.

Der har efter sædvanlig opfattelse indtil de senere år ikke været nævneværdige afgrænsningsproblemer mellem på den ene side de love og bestemmelser, der angår undervisnings- og uddannelsessituationer (i bred forstand), og på den anden side de regelsæt, som vedrører erhvervsmæssig beskæftigelse, herunder lønnet arbejde. — Heller ikke det forhold, at f.eks. mange elever i folkeskolen har lønarbejde i deres fritid og ferier, har givet anledning til uklarhed, fordi deres lønarbejde ligger uden for skoletiden og derfor helt og fuldt falder inden for arbejdsmarkedets bestemmelser (feriepenge, kildeskat, arbejderbeskyttelse etc.).

Siden 50'erne er det blevet almindeligt, at folkeskolen sender de ældste elever i *erhvervspraktik*, hvorved der er opstået en art mellemform mellem skolegang og erhvervsarbejde, uden at der nogensinde er foretaget en dyberegående analyse af de juridiske og administrative aspekter herved. — Det bør her indskydes, at der — navnlig op igennem 60'erne — er etableret en række erhvervsuddannelser med indbygget praktik, bl.a. på tekniske og socialpædagogiske områder, men disse praktikformer, der direkte er led i de pågældende erhvervsuddannelser, skal her lades ude af betragtning, selv om en række problemstillinger er fælles med folkeskolens erhvervspraktik.

Der arrangeres nu årligt ca. 80.000 praktikophold à 1 eller 2 uger for elever i folkeskolen. I ca. $\frac{3}{4}$ af tilfældene bistår den offentlige erhvervsvejledning med fremskaffelse af pladserne. I ca. 40 byer med opland er der oprettet kontaktudvalg mellem skole, erhverv og erhvervsvejledning, hvis væsentligste opgave består i at fastlægge eller godkende den stedlige ordning af praktik og virksomhedsbesøg for skoleelever. Der har gennem årene udviklet sig en klar erkendelse af, at disse arrangementsformer ikke snævert sigter mod forberedelse af uddannelses- og erhvervsvalg, men skal give eleverne en bred samfundsforståelse og være med til at formindske afstanden mellem skolen og det omgivende samfund.

Hvad angår forholdet til arbejdsmarkedets love og bestemmelser, har indstillingen været den, at man skulle tilstræbe så få formaliteter og administrative procedurer som muligt, men at eleverne naturligvis skulle være dækket betryggende i enhver risikomæssig henseende.

I nogle korte punkter kan den almindelige opfattelse af, hvordan skoleelever i erhvervspraktik er stillet, sammenfattes således:

1. Eleverne er dækket af den del af arbejderbeskyttelseslovenes bestemmelser, der vedrører forholdene på virksomheden (farlige maskiner, lokalers indretning, arbejdstidens omfang m.v.), og de må

- rette sig efter arbejdsgiverens („praktikværtens“) anvisninger, også med hensyn til eventuel beskæftigelse.
2. Eleverne er ikke „ansatte“ i virksomheden, hvorved alle øvrige love og bestemmelser, som angår arbejdsmarkedet og lønarbejders forhold, er uden gyldighed for dem. Dette markeres ved, at eleverne i princippet ikke får løn. — Ganske vist får mange elever underhånden en dusør, hvis de har kunnet gøre nytte, undertiden et produkt, de har forfærdiget, — og hjælpeskoleelever i længerevarende „arbejdspraktik“ modtager en med kurator aftalt arbejdsdusør, men der er enighed om at betragte disse tilfælde af vederlæggelse som undtagelser, der ikke anfægter det princip, at praktik er ulønnet.
 3. Eleverne er i princippet undergivet skolens jurisdiktion, som om de var i skole. De kan således ikke holde fri efter behag, de skal løse opgaver i praktiktiden, som pålægges dem af skolen, deres praktik kan afbrydes efter skolens beslutning osv.
 4. Den skade, der kan overgå elever i erhvervspraktik, eller som de kan afstedkomme, blev i årene indtil 1965 søgt dækket ved forskellige forsikringsarrangementer, navnlig gennem kommunernes eget forsikringsselskab, men i 1962 opnåedes efter forslag fra erhvervsvejledningsrådet en finanslovsbevilling til dækning af sådanne skader (nu på 60.000 kr.). Erstatningsordningen, der administreres af Arbejdsdirektoratet med bistand af et sagkyndigt udvalg, hvori undervisningsministeriet er repræsenteret med en observatør, blev i 1967 udvidet til også at omfatte virksomhedsbesøg og andre erhvervsvejledende arrangementer. I 1971 blev det efter en omfattende høringsprocedure fastslået, at også de længerevarende udstationeringer for elever under specialundervisning (navnlig hjælpeklasseelever), der betegnes „arbejdspraktik“, falder ind under erstatningsordningen. — Det bør bemærkes, at drivkraften bag oprettelsen af erstatningsordningen ikke blot var ønsket om at skabe en risikodækning for eleverne og for virksomhederne på en så administrativt enkel måde som muligt,

men også et ønske om at fjerne en mærkbar hindring for udbredelsen af disse meget værdsatte pædagogiske foranstaltninger. Man oplevede gang på gang, at skoler og virksomheder, som i og for sig var interesserede, ikke turde gå i gang med praktikken, fordi der var uklarhed omkring risiko- og ansvarsproblemerne. — Dette forhold trækkes frem i den nuværende situation, fordi man kan gå ud fra, at de intentioner om en udvidet kontakt mellem skole og arbejdsliv, som indbygges i den kommende folkeskolelov, vil føre til fornyet usikkerhed og irritation, hvis der ikke fra starten skabes sikkerhed for, at *risikoproblemerne er dækket ind*.

I en situation, hvor man påtænker at udvide skoleelevers kontakt med eller deltagelse i erhvervsarbejde, mere eller mindre som led i deres skolegang, er det ikke på forhånd givet, at den beskrivelse af elevernes stilling, som er anført foran i 4 punkter, kan have gyldighed. Der er på flere måder tale om en balanceakt. Hvis eleverne opholder sig i væsentlig mere end 1 à 2 uger i en virksomhed, vil det på mere rutineprægede arbejdsområder blive naturligt, at de efter nogen tids forløb deltager i produktionen, hvorved det kan blive vanskeligt at opretholde deres status som „ikke ansatte“, navnlig fordi de naturligt forventer løn — og skal have den for ikke at blive „skruetrækkere“ — hvis de udfører reelt arbejde. Herved vil forudsætningerne for den særlige praktikant-status blive anfægtet, og dette betyder atter, at erstatningsordningen næppe kan bringes i anvendelse, medmindre dens grundlag — og beløbsramme — nyforhandles.

Hvis erhvervskontakten antager form af egentligt lønarbejde, formidlet af skolen, opstår der yderligere to sæt problemer, dels forholdet til lovgivningen om arbejdsformidling, i praksis samarbejdet med AF-kontorerne, dels skolernes forpligtelse til at yde en kvalificeret bistand til eleverne i formidlingssituationen, bl.a. vejledning om de pligter og retigheder, lønarbejdet medfører. Da erhvervsarbejdet ikke skal betragtes som elevernes private anliggende, men være i

forbindelse med skolens arbejde, kræves der yderligere en funktion fra skolens side med hensyn til at følge eleven under udstationeringen, yde bistand ved opdukkende problemer og hjælpe eleverne med at nyttiggøre de indvundne arbejds-erfaringer i en større sammenhæng.

En væsentlig del af ovennævnte problemer vil kræve forhandling med arbejdsministeriet, og da der er tale om forhold, som interesserer begge parter på arbejdsmarkedet temmelig stærkt, må

LO og DA ligeledes ind i billedet. Det skal nævnes, at alle forhold vedrørende erhvervspraktik og virksomhedsbesøg løbende forhandles med arbejdsmarkedets parter, fortrinsvis i rammen af Fællesudvalget mellem Erhvervsvejledningsrådet og Folkeskolens Læseplansudvalg, hvor såvel arbejdsministeriet som LO og DA deltager, sidstnævnte med formandsposten (Tøttrup). Fællesudvalget har bl.a. udarbejdet det officielle vejledningsmateriale om kontaktformerne mellem skole og erhverv.